AKTUELLE TENDENSER I DEN GRØNLANDSKE ØKONOMI

Anders Møller Christensen, Økonomi og Pengepolitik

INDLEDNING OG SAMMENFATNING

Den økonomiske vækst i Grønland var positiv i 2015 efter tre år med tilbagegang. Fraflytningen var dog stor, så folketallet faldt yderligere trods et fødselsoverskud.

Grønland har nydt godt af stigende priser på fisk og skaldyr i 2015. Fiskeriet er det altdominerende eksporterhverv, og rejer er langt det vigtigste produkt. Mængdemæssigt gik fiskeriet tilbage, men prisudviklingen betød, at indtjeningen blev god i store dele af fiskerierhvervet, og at provenuet af de direkte skatter steg. Sammen med lidt lavere udgifter end planlagt betød det, at et underskud på de offentlige finanser i henhold til finansloven blev vendt til et lille overskud. Landskassen har en god likviditet, og bruttogælden er beskeden, mindre end 5 pct. af bruttonationalproduktet, BNP.

Aktiviteten ved udvinding og efterforskning af råstoffer er faldet kraftigt. To mindre råstofprojekter kommer i gang med udvinding i løbet af 2016 og 2017.

I 2015 steg investeringerne i byggeri og anlæg, og i 2016 ventes yderligere fremgang. Samtidig tyder statistikkerne på, at det private forbrug vokser ganske kraftigt. Sammen med højere kvoter for ikke mindst rejer vil det betyde, at den økonomiske vækst i 2016 bliver højere end i mange år. De store grønlandske strukturproblemer i form af et meget smalt erhvervsgrundlag er dog ikke kommet nærmere en løsning.

NATIONALREGNSKAB OG HANDELSBALANCE

I 2015 var der atter økonomisk vækst efter tre år med tilbagegang, jf. tabel 1. Det skyldes overvejende større bygge- og anlægsinvesteringer, da der mængdemæssigt var tilbagegang i det altdominerende eksporterhverv, fiskeriet. Høje priser på fisk og skaldyr førte dog til, at indtægterne i fiskeriet steg trods de faldende mængder. Denne indtægtsfremgang bidrog til at holde det private forbrug oppe. I 2016 er den økonomiske vækst formentlig stærkere, end det tidligere var ventet, da rejekvoterne i overensstemmelse med den biologiske rådgivning er sat i vejret, og bygge- og anlægsinvesteringerne ventes at stige yderligere. Desuden vil der igen komme minedrift knyttet til to små, men vigtige mineprojekter. Aktiviteten ved olie- og mineralefterforskning er dog beskeden sammenlignet med tidligere.

Underskuddet på handelsbalancen blev i 2015 opgjort til 1,3 mia. kr., det samme som i 2014. Importen af olie og brændstoffer faldt med 500 mio. kr., mens der var små stigninger i hovedparten af den øvrige vareimport. Vareeksporten består næsten udelukkende af fisk og skaldyr. Faldet i eksportværdien i 2015 skyldes formentlig, at prismaterialet ikke har været fuldt opdateret, jf. afsnittet om fiskeriet.

Den generelle inflation opgjort som årsvæksten i forbrugerprisindekset er senest opgjort for januar 2016, hvor den var 1,2 pct. I samme periode steg de danske priser med 0,6 pct.

Forsyningsbalancen, årlig realvækst, pct. Tabel 1

	Andel af BNP i 2014	Vækstrate, pct.						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Privat forbrug	46,7	1,7	2,7	-1,8	-0,3	-1,7	1,1	1,0
Offentligt forbrug	54,5	-1,4	-1,1	-0,5	2,2	0,6	0,5	0,5
Bruttoinvesteringer i alt	17,2	75,2	27,4	-40,6	-22,8	-44,0	41,7	22,2
ekskl. efterforskningsinvesteringer	14,1	4,2	15,3	-10,8	-8,2	-38,1	54,2	24,6
Eksport af varer og tjenester	33,4	12,5	-1,7	-3,9	-1,5	0,9	-1,5	7,4
Endelig anvendelse i alt	151,7	16,5	7,9	-14,9	-5,0	-8,5	5,1	5,4
Import af varer og tjenester	51,7	37,6	14,2	-29,3	-10,2	-19,2	9,7	9,9
Bruttonationalprodukt, BNP	100,0	2,5	2,2	-0,5	-1,3	-1,6	2,6	2,9

Anm.: 2010-12 endelige tal fra Grønlands Statistik; 2013-14 foreløbige tal; 2015-16 mekanisk opdatering af Økonomisk Råds skøn i rapporten Grønlands Økonomi 2015.

Fakta om Grønland Boks 1

Folketal (antal, primo 2016)	55.847
Heraf i Nuuk (hovedstad)	17.316
Befolkning 18-66 år	38.315
Beskæftigelse[1] (2014)	25.167
Ledighed[2] (2014)	2.754
Bruttonationalprodukt, BNP (mia. kr., 2014)	13,7
Pr. capita (1.000 kr.)	243,4
Disponibel bruttonationalindkomst, BNI (mia. kr., 2014)	17,7
Pr. capita[3] (1.000 kr.)	313,7

Kilde: Grønlands Statistik, Danmarks Statistik og egne beregninger.
1. Antal hovedbeskæftigede, gennemsnit af månedstal.
2. Tilnærmet ILO-definition, gennemsnit af månedstal.
3. Til sammenligning var det disponible BNI pr. capita i Danmark ca. 350.000 kr. i 2014. Det disponible BNI var ca. 1,7 pct. større end BNP.

BEFOLKNINGSUDVIKLING

Den økonomiske tilbagegang i perioden 2012-14 er formentlig hovedårsagen til, at indbyggertallet i Grønland har været faldende i de seneste år. Primo 2016 var folketallet lidt under 56.000. Det er en tilbagegang på ca. 200 personer i løbet af 2015. I de seneste år har der været en årlig nettoudvandring på ca. 600 personer, hvilket klart overstiger det årlige fødselsoverskud, antallet af levendefødte minus antallet af døde. I højkonjunkturårene 2009-11 var nettoudvandringen til sammenligning ca. 200 personer årligt.

Nettoudvandringen består overvejende af personer født i Grønland, som flytter til Danmark. Antallet af personer, som er født i Grønland og bosiddende i Danmark, er siden 2000 steget med 4.000 personer til ca. 16.000, mens antallet af personer, der både er født og bosiddende i Grønland, nogenlunde stabilt har været 50.000, jf. figur 1.

Bopæl pr. 1. januar for personer født i Grønland Figur 1

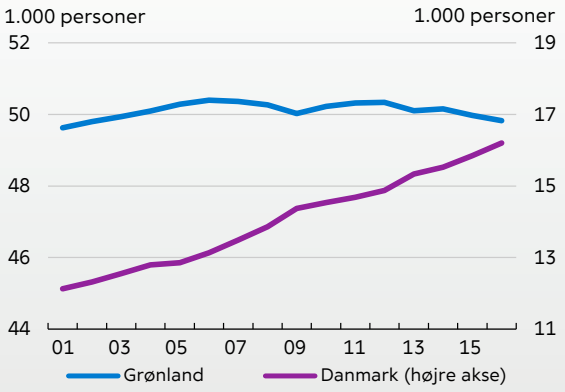

Kilde: Grønlands Statistik og Danmarks Statistik.

Fragt til og fra Grønland med Royal Arctic Line Figur 2

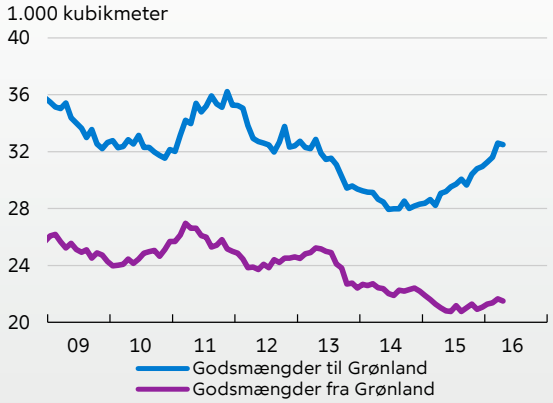

Anm.: Gennemsnit af 12 måneder. Seneste observation er april 2016.
Kilde: Royal Arctic Line.

Det er således tæt på, at hver fjerde person født i Grønland bor i Danmark. For fødselsårgangene 1969-75 gælder det for ikke mindre end hver tredje. Fraflytningen finder sted i alle aldersgrupper og er således ikke kun knyttet til, at mange unge tager en uddannelse i Danmark og bliver i landet i nogle år derefter. Ser man udelukkende på personer i aldersgruppen 21-30 år, er det i dag en mindre del af de grønlandskfødte, der har bopæl i Danmark, end i begyndelsen af årtusindet. Det skyldes formentlig, at mulighederne for at tage en uddannelse i Grønland er bedre end tidligere.

Tilbagegangen i folketallet har ført til, at selvstyret i maj 2016 iværksatte en undersøgelse af årsagerne til, at så mange flytter fra landet, for at kunne skabe initiativer til at imødegå det.

SENESTE KONJUNKTURTENDENSER

Der er klare tegn på, at den indenlandske efterspørgsel i Grønland steg i løbet af 2015. Således er godsmængderne til Grønland med Royal Arctic Line, RAL, steget betydeligt, jf. figur 2. Det bemærkes, at hovedparten af varerne i den indenlandske efterspørgsel, med olie som den vigtigste undtagelse, importeres og fragtes med RAL, som også står for så godt som hele eksporten af fisk og skaldyr, med makrel som en væsentlig undtagelse. Godsmængderne fra Grønland med RAL har ikke vist en tilsvarende stigende tendens. De første måneder af 2016 ligner dog en undtagelse, der kan afspejle bedre vejrlig end i de første måneder af 2015 og måske også de højere rejekvoter.

Indekset for detailomsætning, som viser omsætningen i de tre største butikskæder i Grønland, peger entydigt på, at det private forbrug er steget i løbet af 2015, jf. figur 3.

Der findes ikke en løbende statistik over udviklingen i arbejdsløsheden, men der er en månedlig opgørelse af antallet af registrerede arbejdssøgende.

Indeks for detailomsætning, sæsonkorrigeret Figur 3

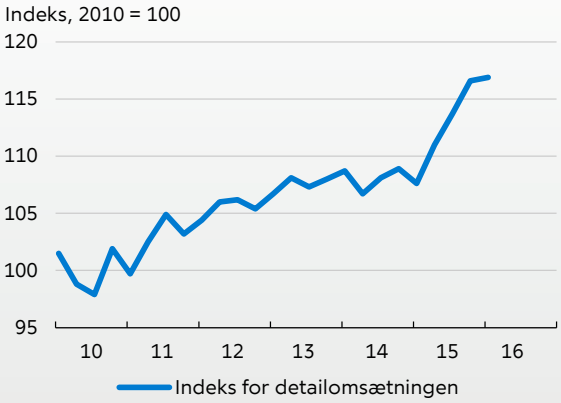

Kilde: Grønlands Statistik.

Det er en optælling af de personer, der i løbet af en måned mindst én gang har henvendt sig til kommunen med ledighed som problem. Opgørelsen viser i de første fire måneder af 2016, at antallet af arbejdssøgende har været en del lavere end i de tilsvarende måneder af 2015. Opgørelsen har dog vist sig vanskelig at fortolke, da den bl.a. påvirkes af den administrative praksis i kommunerne.

OFFENTLIGE FINANSER

I henhold til finansloven for 2015 var der ventet et underskud på drifts- og anlægsbudgettet, DA, på 64 mio. kr. Inklusive udlån var underskuddet på DAU budgetteret til 27 mio. kr. Det gik imidlertid en del bedre, jf. tabel 2. Regnskabet for 2015 viser et overskud på DA på 137 mio. kr., og på DAU på 188 mio. kr., dvs. forbedringer på ca. 200 mio. kr. i forhold til det budgetterede. Forbedringen skyldes i nogenlunde lige grad, at udgifterne blev lavere end budgetteret, mens provenuet af især direkte skatter blev højere som følge af en gunstig indkomstudvikling.

Hovedposterne i Landskassens regnskab fremgår af tabel 2.

Siden 2010 har den forventede saldo på drifts- og anlægsbudgettet været det vigtigste budgetmæssige omdrejningspunkt, når det kommende års finanslov skal vedtages. Det er målsætningen at have et overskud på DA i et normalår. Med undtagelse af 2014 er det lykkedes, men der budgetteres dog med underskud i både 2016 og 2017.

Ved vurdering af de offentlige finansers aktivitetsvirkning er det nødvendigt at inddrage Anlægs- og Renoveringsfonden. Når en anlægsudgift vedtages, bliver den udgiftsført på anlægsbudgettet, og beløbet overføres til fonden. Når

Landskassens hovedposter Tabel 2

Mio. kr.	2009 R[1]	2010 R[1]	2011 R[1]	2012 R[1]	2013 R[1]	2014 R[1]	2015 R[1]	2016 FL[2]
1. Driftsudgifter	2.870	2.984	2.685	2.735	2.720	2.660	2.656	2.745
2. Lovbundne udgifter	850	852	870	879	984	1.008	1.010	1.060
3. Tilskud	2.330	1.634	1.897	2.009	2.150	2.220	2.154	2.204
4. Anlægsudgifter	808	719	1.095	969	597	896	589	686
5. Udgifter i alt	6.859	6.189	6.547	6.591	6.452	6.784	6.409	6.694
6. Aftalte indtægter[3]	3.799	3.828	3.864	3.922	3.976	3.967	4.039	4.031
7. Direkte skatter	828	1.019	1.135	1.143	1.051	1.027	1.112	1.062
8. Indirekte skatter	776	772	800	860	824	936	907	987
9. Andre indtægter	509	567	593	601	672	700	538	515
10. Indtægter i alt	5.913	6.187	6.392	6.526	6.523	6.630	6.596	6.594
11. Faktisk DAU-saldo: (10)-(5)	-946	-2	-156	-65	71	-154	188	-100
12. DA-saldo	-511	203	54	150	78	-222	137	-57
13. Stigning i uforbrugte midler i Anlægs- og Renoveringsfonden	87	214	148	-82	-198	470	-80	-100
14. DAU-saldo korrigeret (11)+(13)	-859	212	-8	-147	-127	316	108	-200

Anm.: I 2011 blev kommunernes bloktilskud forhøjet med 302,6 mio. kr. som følge af udlægningen af handicapområdet. Dette beløb rykkes derfor fra selvstyrets driftsudgifter til tilskud.
Kilde: Landskassens regnskaber og finanslov for 2016.
1. Regnskabstal.
2. Finanslov 2016.
3. Aftalte indtægter består overvejende af den danske stats bloktilskud (3.679 mio. kr. i 2015), af partnerskabs- og fiskeriaftaler med EU (238 mio. kr. i 2015) og af salg af fiskerirettigheder (105 mio. kr. i 2015).

anlægsarbejdet rent faktisk udføres og betales, ofte i efterfølgende år, finansieres det ved at trække på fonden. I 2015 faldt fondens midler med 80 mio. kr., så aktiviteten finansieret af fonden var ikke på 589 mio. kr., men 80 mio. kr. højere. I 2014 var aktiviteten ca. 400 mio. kr.

Den forbedrede udvikling i selvstyrets finanser indebærer, at Landskassens likviditet blev styrket i 2015 til næsten 1,3 mia.kr. Selvstyret har ikke optaget lån i 2015, så bruttogælden er fortsat under 5 pct. af BNP.

Det er et særligt træk ved den grønlandske økonomi, at den vigtigste indtægtskilde, bloktilskuddet fra den danske stat, ikke påvirkes af den økonomiske udvikling i Grønland, men reguleres årligt med stigningen i det generelle pris- og lønindeks på den danske finanslov. Indtægterne fra partnerskabs- og fiskeriaftaler med EU er heller ikke konjunkturafhængige. Det giver et godt udgangspunkt i budgetprocessen, men rummer samtidig den vanskelighed, at finansiering af øgede offentlige udgifter kræver en mere end proportional stigning i indtægterne fra skatter og afgifter.

På lidt længere sigt får Grønland en udfordring, når de store fødselsårgange fra 1960'erne og 1970'erne nærmer sig eller når pensionsalderen. Økonomisk Råd har beregnet en finansindikator, som viser, at der er behov for en fastholdt opstramning af finanspolitikken næsten svarende til selvstyrets provenu af de direkte skatter, hvis den offentlige gæld som andel af BNP ikke skal stige frem til 2040. Skal opstramningen ske på indtægtssiden, vil det kræve et bredere erhvervsgrundlag end det nuværende, fx knyttet til råstofudvinding og turisme. På udgiftssiden kan man hæfte sig ved, at det offentlige forbrug er meget højt i Grønland. Således er det offentlige forbrug pr. indbygger 50 pct. højere end i Danmark, men intet tyder på, at det offentlige serviceniveau er tilsvarende højere. Forholdet kan overvejende tilskrives smådriftsulemper, fordi befolkningen bor meget spredt. På visse områder er der måske også en større præference for kollektive løsninger end i Danmark.

UDDANNELSE OG INFRASTRUKTUR

På nogle punkter er det tydeligt, at et højt udgiftsniveau ikke følges af en tilsvarende kvalitet. I foråret 2015 offentliggjorde Danmarks Evalueringsinstitut en kritisk rapport om den grønlandske folkeskole. Den vurderes helt enkelt at fungere dårligt. I 2016 blev rapporten fulgt op af en endnu mere kritisk evaluering af læreruddannelsen, som "i dag har en række alvorlige kvalitetsudfordringer og ikke på en tilfredsstillende måde imødekommer behovet for kvalificerede lærere i folkeskolen" (Danmarks Evalueringsinstitut, Læreruddannelsen. Evaluering af Grønlands læreruddannelse på Ilinniarfissuaq, 2016). Det er nedslående, da en bedre fungerende folkeskole er en vigtig nøgle til økonomisk udvikling. Skolevæsenet har været grønlandsk ansvarsområde i en årrække.

De generelle smådriftsulemper er måske blevet større i de senere år. Der har ganske vist fundet en betydelig befolkningskoncentration sted via tilflytning til Nuuk, Sisimiut og Ilulissat og fraflytning fra de fleste af de øvrige byer og bygderne, men da antallet af beboede steder er uændret, betyder det, at der i dag er langt flere meget små bygder end tidligere. I dag er der ca. 30 bygder med et folketal under 100 mod det halve ved årtusindskiftet. Hvis de tilbageværende indbyggere i en meget lille bygd skal have et serviceniveau nogenlunde som i det øvrige samfund, bliver det uundgåeligt dyrt pr. indbygger.

Det er en del af koalitionsaftalen fra december 2014 mellem Siumut, Demokraterne og Atassut at sikre udvikling i hele Grønland. I forlængelse heraf har koalitionen indgået en aftale om den fremtidige lufthavnsstruktur. Landingsbanerne i Nuuk og Ilulissat forlænges, så maskiner fra fx København kan lande direkte i disse to byer uden at skulle vejen om lufthavnen i Kangerlussuaq. Desuden skal der efter planen bygges lufthavne ved Qaqortoq i Sydgrønland og ved Tasiilaq i Østgrønland.

Hensigten er at gøre adgangen til landet lettere og billigere for turister og forretningsrejsende, så turisterhvervet kan udvikles. Baggrunden er nogle år med faldende turisme. Der er tale om investeringer i lufthavne til en samlet pris på mere end 2,5 mia. kr. Der er lavet rentabilitetsberegninger på delelementer af disse meget store investeringer, men ikke på en samlet plan.

En transportkommission nedsat af det tidligere selvstyre konkluderede i 2011, at det ville være rentabelt at forlænge banen i Nuuk, hvis lufthavnen i Kangerlussuaq samtidig blev lukket, ellers ikke. Medmindre man ser en meget stor forøgelse af passagertallene til Grønland, kan det frygtes, at den foreslåede udbygning og fraværet af ned-

læggelser enten vil lægge et direkte pres på de offentlige finanser i fremtiden i form af udgifter til at vedligeholde både det nye og det eksisterende kapitalapparat, eller, uanset intentionerne, kræve så høje lufthavnsafgifter, at erhvervsudviklingen reelt hæmmes, selv om prisen for selve flyvningen vil falde for det flertal af passagerer, der skal til enten Nuuk eller Ilulissat. Der mangler således en vurdering af økonomien på det samlede lufthavnsområde af den foreslåede udbygning, hvor alle udgifter medtages, og følsomheden over for ændringer i passagertallene fremgår.

Da der ikke er taget beslutning om at nedlægge nogen af de eksisterende lufthavne, må rentabiliteten i lufthavnsprojektet anses for tvivlsom. De største lufthavne er anlagt af det amerikanske militær for 75 år siden ud fra militære hensyn under 2. Verdenskrig. De har derfor ikke en optimal beliggenhed i forhold til bosætning og turisme.

FISKERI

Indtjeningen i fiskeriet var generelt særdeles god i 2015 takket været en gunstig prisudvikling. Nogle af de store selskaber i erhvervet, herunder det selvstyreejede Royal Greenland, har rapporteret overskud på trecifrede millionbeløb, og besætningerne på trawlerne har i lighed med mange jollefiskere haft en høj indkomst. Priserne i 2015 var i gennemsnit 33 pct. højere end i 2012, som prismæssigt set ikke var et dårligt år. Priserne på den økonomisk set vigtigste art, rejer, var mere end 40 pct. højere end i 2012, mens stigningerne på torsk og hellefisk har været ca. 20 pct. i samme periode.

Mængdemæssigt har billedet været mere blandet. Sammenvejet med værdierne i 2012 var den fangede mængde rejer, hellefisk og torsk under ét 6 pct. lavere end i 2014 og 14 pct. lavere end i 2012, jf. figur 4. Det dækker over, at fangsten af rejer er næsten 40 pct. lavere, fangsten af hellefisk er steget lidt, mens den for torsk er næsten tredoblet.

Rejefiskeriet er kvotebelagt, og de politisk fastsatte kvoter følger i hovedtræk den biologiske rådgivning. Fiskeriet er MSC-certificeret som bæredygtigt, hvilket kan have bidraget til de senere års gunstige prisudvikling. Kvoterne faldt stærkt gennem en årrække og nåede i 2015 ned på 73.000 tons mod 124.000 tons i 2011. I 2016 er kvoterne imidlertid hævet til 85.000 tons, lidt lavere end biologernes rådgivning. Når kvoterne ikke fuldt ud hæves til dette niveau, skyldes det, at forvaltningsplanen prøver at gøre udsvingene i kvoterne mindre end udsvingene i rådgivningen.

Årsagen til de øgede forekomster af rejer kendes ikke til bunds. Kvotefaldet i de foregående år blev især tilskrevet klimaændringer, da rejerne blev fisket stadigt længere mod nord, men klimaet kan ikke forklare, at rejebestanden igen er på vej op. En positiv udlægning kan være, at reguleringen af fiskeriet i form af individuelle omsættelige kvoteandele virker efter hensigten.

Der er således udsigt til, at rejefangsterne vil stige med rundt regnet 20 pct. i 2016. Hvis priserne holder sig oppe, vil indtægterne i dette fiskeri stige tilsvarende. Det kan gå endnu bedre. I 4. kvartal 2015 var rejepriserne 16 pct. højere end årsgennemsnittet for 2015.

Fiskeriet af hellefisk er steget svagt i de senere år, men var uændret fra 2014 til 2015. Fangsterne i det indenskærs fiskeri i fjorde og tæt på kysten faldt lidt, men det blev opvejet af større fangst i det havgående fiskeri. Biologerne udtrykker bekymring for, om omfanget af det indenskærs fiskeri er hensigtsmæssigt, da fiskene bliver stadig mindre. Det lover ikke godt for den fremtidige bestand, ligesom det i de senere år har krævet en større indsats at fange den samme mængde.

Grønlandsk fiskeri af rejer, hellefisk og torsk Figur 4

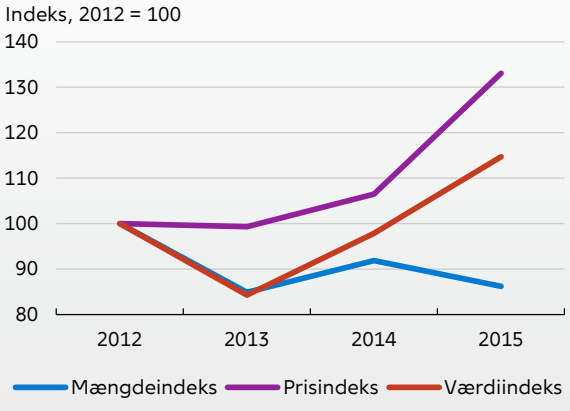

Anm.: Sammenvejet med værdierne i 2012 som vægte.
Kilde: Grønlands Statistik og egne beregninger.

Forekomsten af torsk stiger i farvandene ved Vestgrønland, men biologerne råder til forsigtighed med direkte fiskeri herpå, så der kan opbygges en gydebestand i de grønlandske farvande. Selvstyret har fastsat en kvote på 25.000 tons i 2016.

Alt i alt ser det for tiden godt ud for det traditionelle fiskeri ved Grønland. Mængderne stiger, og priserne er høje. Det ændrer dog ikke ved, at selv med den bedste fiskeriregulering vil naturen indebære svingninger i, og sætte grænser for, fangsternes størrelse, ligesom priser, der er steget kraftigt, også kan falde voldsomt.

Klimaændringerne har betydet, at makrel, og muligvis også andre stimefisk, i en periode om sommeren i stort tal opholder sig i grønlandsk farvand. I 2014 blev der fanget knap 80.000 tons makrel, men i 2015 faldt det til ca. 30.000 tons. I 2016 er kvoten fortsat sat til 85.000 tons, da man vurderer, at det var tilfældigheder, der sidste år holdt makrellen fra at opholde sig så meget som ventet i grønlandsk farvand. Kvoten er ensidigt fastlagt af Grønland med henblik på at blive anerkendt som kyststat og dermed få en andel af den fælles kvote for makrel i Nordatlanten. Det vil gøre det muligt at tilrettelægge fiskeriet mere hensigtsmæssigt. Den fælles kvote deles fra og med 2014 mellem EU, Norge og Færøerne.

RÅSTOFUDVINDING

Efter nogle år uden minedrift ventes et selskab, True North Gems Greenland, at begynde at udvinde i løbet af 2016 efter at have foretaget de nødvendige investeringer. Projektet vil give beskæftigelse til ca. 80 personer i driftsfasen.

Et projekt i samme størrelse knyttet til udvinding af anorthosit er i øjeblikket i anlægsfasen, efter myndighederne i 2015 gav udvindingstilladelse til selskabet Hudson Greenland. Projektet ventes at komme i drift i løbet af 2017.

Et noget større projekt ved Citronen Fjord i det nordligste Grønland om udvinding af zink og bly har søgt om udvindingstilladelse i 2015. Hvis projektet realiseres, vil der være 300-500 beskæftigede i driftsfasen.

Også for andre mineralske råstoffers vedkommende har der været en betydelig efterforskningsaktivitet gennem en årrække, og i forlængelse af efterforskningen har de grønlandske myndigheder bl.a. givet udvindingstilladelser til et stort jernprojekt ved Nuukfjorden. De faldende verdensmarkedspriser på jern og andre metaller, jf. figur 5, har dog medført, at projektet har skiftet ejer. I en overskuelig fremtid er der ikke udsigt til, at projektet bliver sat i gang.

Råstofudvinding er den mest realistiske mulighed for at udvide det grønlandske erhvervsgrundlag. Landet har et højt omkostningsniveau, i overkanten af det danske, en geografisk meget spredt befolkning med dertil hørende smådriftsulemper, høje transportomkostninger og ikke mindst et lavt uddannelsesniveau. Det gør det vanskeligt at udvikle internationalt konkurrencedygtige, traditionelle erhverv. En mulighed for beskæftigelse ved råstofaktiviteter kan give et vigtigt bidrag til at højne uddannelsesniveauet.

I foråret 2016 har den danske regering og det grønlandske selvstyre aftalt vilkårene for at udvinde og eksportere råstoffer med både civil og militær anvendelse, umiddelbart vigtigst vedrørende uran. Uran er et uundgåeligt biprodukt i et af de projekter, der som sit primære formål har udvinding af sjældne jordarters metaller. Selskabet bag ventes at søge om udvindingstilladelse i 2016. De grønlandske myndigheder bestemmer, om der kan gives tilladelse, men på grund af produktets karakter er det den danske regerings ansvar at sikre, at internationale aftaler vedrørende udvinding og handel overholdes.

Tilbage i 2010 og 2011 var der en betydelig efterforskning af olie og andre kulbrinter i farvandene ved Vestgrønland. Omkostningerne herved

Metalpriser Figur 5

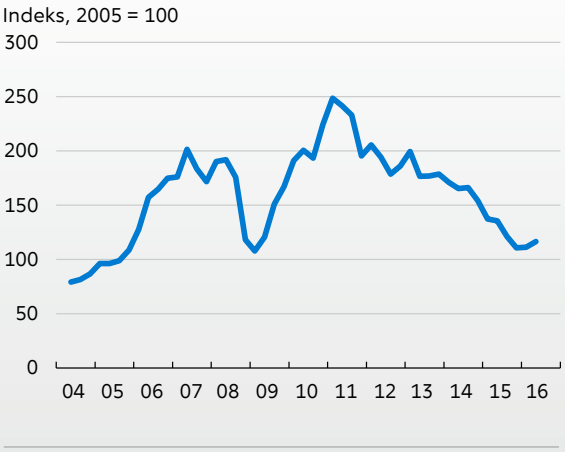

Kilde: Thomson Reuters Datastream.

udgjorde ca. 5 mia. kr., som i nationalregnskabet indgår som en del af investeringerne i olie- og mineralefterforskning. Der blev fundet spor af kulbrinter, men utilstrækkelige til kommerciel udnyttelse. Siden er der ikke udført efterforskningsboringer i grønlandsk farvand, og ved de gældende verdensmarkedspriser på olie er udvinding i området ikke interessant for selskaberne. Derfor er efterforskningsaktiviteterne sat på vågeblus.

Det grønlandske børsnoterede selskab, Nuna Minerals, som driver mineralefterforskning i Grønland, gik i betalingsstandsning i maj 2015. Et år senere er selskabets videre skæbne ikke afklaret.